

## СЕКЦІЯ 5

### АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

**Войтенко С. М.**, канд. наук з фіз. виховання і спорту,  
*Донецький національний університет імені Василя Стуса,*  
*Україна*

#### МІСЦЕ СПІЛЬНОЇ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У КОМПЕТЕНТНОМУ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННІ СТУДЕНТІВ

Збереження та зміцнення здоров'я студентської молоді – одна з актуальних проблем сучасного суспільства. Ефективність професійної освіти і виховання значною мірою визначаються рівнем здоров'я студентів, а якість освіти не може розглядатися поза контекстом трудовитрат і здоров'я суб'єктів освітнього процесу. Цілі і завдання, що вирішуються в освітній галузі, варто розглядати крізь практику фізіологічних, психологічних та соціальних умов навчально-трудової діяльності, які значною мірою обумовлюють її особистісну (інтраіндивідуальну) та міжособистісну (інтеріндивідуальну) ефективність та майбутню професійну успішність, сучасне розуміння яких пов'язують із розвитком персональної компетенції.

Загалом компетентність як феномен визначають як загальну здатність і готовність особистості до дії, що ґрунтується на знаннях і досвіді, набутих завдяки навчанню й вихованню, зорієнтованих на становлення особистості як суб'єкта життя й культури, активну інтеграцію в суспільство, освоєння багатогранної рольової палітри [1, 2, 7, 8]. Компетентність поєднує в собі мобілізацію знань, навичок та поведінкових відносин і водночас характеризує уміння розв'язувати найрізноманітніші життєві проблеми, отримувати й критично аналізувати інформацію, ухвалювати рішення, оцінювати соціальні наслідки дій, працювати у команді, використовувати нові технології, виявляти стійкість перед труднощами, знаходити нові рішення тощо.

У межах «компетентнісного» підходу знання й уміння розглядаються як такі, що спрямовані на вироблення навичок здорового способу життя, як ресурс професійного становлення [4]. Особистісно-орієнтована освіта в галузі фізичного виховання натомість стимулює мотивацію до здоров'язбереження, самовизначення особистості в здоровому способі життя, озброює засобами й методами, що забезпечують фізичний і психічний добробут індивіда. Відтак, вони є необхідними для ефективного розвитку і збереження діяльності особистості, а отже, формують її здоров'язберігаючу компетентність.

Водночас розвиток особистісних компетенцій в навчально-виховному процесі студента найчастіше відбувається в умовах міжособистісної або групової взаємодії, яка нерідко є вирішальною умовою для формування особистості професіонала, здатного ефективно взаємодіяти в межах професійної групи. Під взаємодією розуміють таку систему дій учасників спільної діяльності, коли вчинки однієї людини чи групи осіб зумовлюють певні дії інших і навпаки [3, 6]. Взаємодія в цьому сенсі *організаційно характеризує дії суб'єктів, які спрямовані на реалізацію спільної діяльності*. За рівнем взаємодії можна передбачити готовність групи до виконання діяльності, потенційні завдання, які група здатна реалізувати, а також ресурси, важливі для досягнення спільного результату. Суттєве значення у параметрах організації *взаємозалежного обміну діями* має стратегія розподілу та використання особистісних ресурсів суб'єкта діяльності, зокрема пов'язаних із його соматичним та психологічним здоров'ям, яке в результаті визначає загальну групову ефективність.

Природа спортивної взаємодії передбачає особливий рівень розвитку групи, якою є спортивна команда [4]. Їй властиві сформовані групові процеси і стани, своєрідні механізми функціонування і взаємної організації, засновані на продуманому рольовому позиціонуванні учасників, які мають спільне бачення ситуації (навчально-тренувальної або змагальної), стратегічних цілей і тактичних схем та володіють відпрацьованими процедурами взаємодії. Цілеспрямоване відпрацювання навичок взаємодії, розвиток її компонентів може викликати формування нових якостей групи, що спільно характеризують рівень її суб'єктності, розвиваючи особливі новоутворення, які детермінують ефективність виконання складних спільних завдань (табл. 1).

Таблиця 1

**Співвідношення та зміст понять, що характеризують спільну спортивну діяльність у напрямі «взаємодія–суб'єктність–ефективність»**

Показник	Зміст
Групова взаємодія	Індивід, спільна діяльність, інформаційні зв'язки, взаємовплив, взаєностосунки, взаєморозуміння
Групова суб'єктність	Цілісність, структурованість, організованість, результативність, узгодженість, вмотивованість, цілеспрямованість
Групова ефективність	Здібність, єдність, стійкість, підготовленість, зусилля

Групова суб'єктність, як системна і динамічна якість групи взаємопов'язаних і взаємодіючих людей, проявляється тоді, коли вона діє як єдине ціле у значущих соціальних та професійних ситуаціях, здійснюючи різні види спільної активності, зокрема перетворює ці ситуації і саму себе, усвідомлюючи, що

сама вона є джерелом цих дій і перетворень [5]. Розуміння та спільні переживання таких перетворень впливають на поведінку групи, рівень зусиль, які команда докладає у діяльності, і стан, в якому вона перебуває під час спільної спортивної діяльності. Чим вищі переконання команди у її спроможності досягти мети, тим сильніша її витривалість перед труднощами і невдачами, тим вища результативність спільних досягнень, а відтак, і рівень групової ефективності.

Успішний досвід спільної спортивної діяльності, набутий у складних для команди соціальних або професійних умовах, сприяє фіксації уявлень про стратегії поведінки, ключовою умовою якої є взаємодія. На основі отриманого досвіду формуються уміння компетентного ставлення особистості до розподілу і регуляції власних ресурсів та ресурсів інших осіб, зберігаючи потенціал її соматичного та психічного здоров'я.

Використання компетентнісного підходу у сфері фізичного виховання дає можливість переорієнтувати процес освіти на її результат, який можна розглядати з позиції ресурсу розвитку та професійної самореалізації, визначити шляхи взаємодії та розподілу ресурсів у спільній спортивній діяльності студентів, а також розвивати на цій основі відповідні індивідуальні та групові компетенції.

### Список використаних джерел

1. Байденко В. И. Компетенции в профессиональном образовании. *Высшее образование в России*. 2004. № 11. С. 4–13.
2. Бех І. Д. Модель професіонала у контексті сучасної соціокультурної ситуації. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2001. № 3. С. 57–62.
3. Воронин Д. Е. Формирование здоровьесохраняющей компетентности студентов высших учебных заведений средствами физического воспитания: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Херсон, 2006. 21 с.
4. Войтенко С. М. Психолого-педагогічні засоби регуляції спільної діяльності спортивних команд із різним типом взаємодії: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01. Львів, 2017. 23 с.
5. Гайдар К. М. Субъектный подход к психологии малых групп: история и современное состояние. Воронеж: Изд-во Воронежского гос. ун-та, 2006. 160 с.
6. Митчик О., Сапожник О. Етапи формування здоров'язбережувальної компетенції в студентів вищих навчальних закладів. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: збірник наукових праць*. 2011. № 3 (15). С. 75–79.

7. Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. К.: К.І.С., 2004. 112 с.
8. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностноориентированной парадигмы образования. *Народное образование*. 2003. № 2. С. 58–64.

**Денисовець Т. М.**, канд. пед. наук, доцент,  
*Полтавський національний педагогічний університет  
імені В. Г. Короленка,  
Україна*

### **МЕДИКО-БІОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ КОРЕКЦІЇ ПОРУШЕНЬ ПОСТАВИ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

Руховий апарат молодшого школяра виконує багато функцій, водночас у процесі розвитку він перебуває під впливом різних чинників і підлягає певним змінам, зокрема й патологічним. Одна з причин відхилень від нормального фізичного розвитку і навіть розвитку патологій організму молодшого школяра є порушення умов формування правильної постави. Постава – це навичка або система визначених умовних рухових рефлексів, що забезпечує у статичі та динаміці правильне положення тіла у просторі [1].

Порушення постави людей різних вікових і соціальних груп було предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних учених: В. В. Шигалевського, А. О. Андрющука, А. Ф. Каптелина, Абдель Кріма, А. А. Потапчука, В. О. Кашуби, О. Ю. Бубели, Т. С. Морозової, Н. Л. Носової, які вивчали проблеми профілактики та корекції порушень постави школярів. Водночас багато питань, які стосуються профілактики та корекції порушень постави молодших школярів засобами фізичної культури, потребують додаткового розв'язання.

Протягом молодшого шкільного віку продовжується ріст і розвиток організму дитини, змінюються пропорції тіла, зокрема співвідношення голови та довжини тіла. Однак темп росту дітей обох статей уповільнюється, а збільшення ваги прискорюється. За цими показниками хлопчики випереджають дівчат. Хоча за збільшенням грудної клітки дівчатка у 9 років наздоганяють хлопчиків, а в 10 – випереджають.

Постава обумовлена спадковістю, але на її формування в процесі росту у дітей впливають численні фактори зовнішнього середовища. Процес формування постави починається з раннього віку і відбувається на основі фізіологічних